

DEBATA Karl Popper – stručný model

teze: věta, s níž lze souhlasit i nesouhlasit a není obecně ani pravdivá, ani nepravdivá.

- návrhová: Navrhuje něco, co by mělo být uděláno („mělo by se“, „měli bychom“)
  - * Kouření na veřejných místech by se mělo zakázat
  - * Eutanazie by měla být povolena
  - * Maturita z matematiky by měla být povinná
- hodnotová: Pracuje s hodnotami lidí, tj. většinou obsahuje typicky subjektivní hodnotová slova jako „lepší“, „dobrá“ apod.
  - * Michael Jackson byl nejlepší zpěvák všech dob
  - * Americký styl výchovy je špatný
- faktická: Tato teze je buď pravdivá nebo nepravdivá, lidstvo to ale s jistotou neví
  - * UFO existují.
  - * Československo by se v roce 1938 nacistům vojensky ubránilo.
  - * Za globální oteplování může z větší části člověk.

Afirmační i negační strana má 3 mluvčí, kteří postupně přednesou své projevy.

A1: Začíná, jeho cílem je zahájit debatu, definovat (vymezit) tezi a stanovit kritérium (tj. de facto projasnit, o čem mluvíme a k čemu se chceme dostat). Potom stručně prezentuje linii své strany, v ideálním případě 2-5 argumentů, proč teze platí. Argumenty by měly být krátké a jasné, mluvčí je může dovysvětlit (tj. říct argument a pak ho třeba rozebrat, nikoliv začít nejasně oklikou a dostat se k argumentu až po dlouhém úvodu). Na svou řeč má 5 minut.

N1: Uvede debatu za negativní stranu. Přijme definici, pokud není zavádějící (viz dále) a kritérium, též pokud není příliš úzké a znevýhodňující (viz dále). Pokud definici nebo kritérium napadne, musí vysvětlit, proč je špatné a navrhnout lepší (ideálně obecnější tak, aby s tím mohly obě strany souhlasit, nikoliv stejně špatné, jen výhodnější pro negaci. Debata by neměla být soubojem o definici či kritérium výhodnější pro jednu či druhou stranu:-) Dále se mluvčí vyjádří k argumentům první strany, ideálně stručně vypíchne, proč neplatí a kudy se bude ubírat negační linie. Sám pak může přidat 1 – 2 další argumenty podporující neplatnost teze. Na svou řeč má 5 minut.

A2: V případě sporu o definici/kritérium buď přijme návrhy negace, nebo obhájí původní návrhy afirmace (nepřináší žádný nový návrh!). A2 především rehabilituje argumenty A1, které byly vyvráceny/zpochybněny mluvčím N1. Pokud negace představila vlastní argumentaci, tuto zpochybní/vyvrátí. Když se domnívá, že svůj úkol dostatečně zvládl, pokračuje v argumentaci afirmativní strany, tj. stávající argumenty rozvede a podpoří dalšími důkazy (případně představí argumenty nové). Na svou řeč má 5 minut.

N2: Primárním úkolem N2 je zabývat se argumentací strany afirmativní, a to zejména v té podobě, jak byla rehabilitována a doplněna mluvčím A2, tj. vyvrátí/zpochybní rehabilitaci argumentů představených A1 a nové argumenty uvedené A2, případně upozorní na absenci afirmativní rehabilitace. Prohlubuje analýzu, ale nepřináší zcela nový směr vyvracení. N2 rovněž rehabilituje negativní konstruktivní linii, byla-li předtím představena N1. Na její podporu nepřináší nové argumenty, ale již vyřčené může podpořit novými konkrétními důkazy. Při volbě strategie musí dbát na to, aby zejména dostatečně splnil svůj primární úkol. Na svou řeč má 5 minut.

A3: je posledním mluvčím afirmativní strany a jeho úkolem je argumentaci své strany v debatě uzavřít. Z pohledu afirmativní strany proto označí a analyzuje hlavní/klíčové spory v debatě a ukáže, jak afirmativní strana dokázala tezi prostřednictvím své argumentace obhájit. V rámci této činnosti rehabilituje ty argumenty, které napadl N2. Byla-li v debatě představena negativní konstruktivní linie, ukáže, proč tato linie nevyvrátila/nezpochybnila obhajobu teze. Došlo-li v

debatě k soupeření dvou kritérií, ukáže, proč bylo afirmativní kritérium v kontextu teze důležitější a jakou roli hrálo v obhajobě teze. Na svou řeč má 5 minut.

N3: Třetí mluvčí negativní strany uzavírá vystoupení své strany v debatě i debatu samotnou. Jeho úkolem je dokončit vyvrácení/zpochybnění obhajoby teze a rehabilitaci vlastní argumentace (pokud byla představena). Označí a analyzuje hlavní/klíčové spory v debatě a ukáže, proč negativní strana dokázala během debaty vyvrátit či zásadně zpochybnit afirmativní obhajobu teze a vysvětlí, jak k vyvrácení obhajoby teze přispěla negativní konstruktivní linie (byla-li představena). Během své řeči již nepředkládá žádné nové argumenty ani důkazy. Došlo-li v debatě k soupeření dvou kritérií, ukáže, proč bylo negativní kritérium v kontextu teze důležitější a jakou roli hrálo ve vyvrácení obhajoby teze. Na svou řeč má 5 minut.

DEFINICE

Účelem definice je vysvětlit, jak afirmativní strana tezi rozumí a o čem hodlá diskutovat.

Je právem afirmativní strany definovat tezi jakýmkoliv způsobem za předpokladu, že:

- a) definice se nevzdaluje prostému významu teze,
- b) nedojde k účelovému pozměňování významů slov,
- c) je i jinak "rozumná".

Strana negativní smí definici napadnout pouze za předpokladu, že definice výše zmíněná pravidla nesplňuje. Jestliže negativní strana napadá definici, musí tak učinit N1, který vysvětlí, proč definice neodpovídá uvedeným pravidlům, a nabídne opravenou definici.

KRITÉRIUM

Účelem kritéria v debatě je vymezení a zastřešení argumentační linie debaty. U tezí hodnotových a návrhových je povinností stran při tvorbě afirmativní či negativní konstruktivní linie kritérium uvést.

U tezí návrhových lze kritérium chápat jako cíl, smysl či účel změny, kterou strana v debatě obhajuje. Kritérium ve smyslu cíle ozřejmuje, jaké hodnoty strana hájí a čeho se v průběhu debaty snaží dosáhnout. Cíl by měl být obecně akceptovatelný, jeho dosažení by mělo být žádoucí a v něm obsažená idea by měla být pozitivní. Stanovený cíl by měl zároveň být reálně dosažitelný, dostatečně konkrétní a podstatný ve vztahu k dané tezi.

U tezí hodnotových lze kritérium chápat nejčastěji jako standard. Kritérium jako standard je nástrojem k posouzení, zda byla či nebyla dokázána pravdivost teze, nabízí nějakou měřitelnou hodnotu. U tezí hodnotových bývá kritériem nejčastěji vysvětlení hodnotícího výrazu („lepší“ apod.).

Negativní strana nemusí s uvedeným kritériem souhlasit. V takovém případě vysvětlí, proč s kritériem nesouhlasí, uvede kritérium vlastní a vysvětlí, v čem je toto kritérium lepší (představuje vyšší, důležitější hodnotu). Afirmativní strana rovněž s negativním kritériem nemusí souhlasit, nemůže již navrhnout nové.

Pokud si strana stanoví kritérium, musí konstruktivní linie strany směřovat k jeho prokázání/naplnění. Nesplnění této povinnosti je fatální strategickou a obsahovou chybou, která znamená neprokázání platnosti konstruktivní linie.

Příklad kritéria:

Teze: Kouření na veřejných místech by se mělo zakázat

Kritérium: tedy proč, jaký je cíl, čeho pozitivního bychom zákazem docílili?

- Hojnější návštěvnost veřejných prostranství
- Spokojenost více lidí
- Méně návštěv u lékaře
- Větší délka dožití

Více informací:

<http://debatovani.cz/web/>

http://debata.nazory.cz/img/objavovanie_sveta_debatou.pdf